

Sygn. akt IV U 241/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 czerwca 2021 roku w Sieradzu

odwołania M. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z dnia 26.03.2021 r. Nr (...)

w sprawie M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o deputat węglowy

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje M. K. prawo do przyznania deputatu węglowego.

Sygn.akt IV U 241/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26.03.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił M. K. prawa do przyznania deputatu węglowego. Organ wskazał, że deputat węglowy w formie ekwiwalentu pieniężnego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy ostatnio przed przejściem na emeryturę byli zatrudnieni na kolei i w okresie tego zatrudnienia przysługiwał im deputat węglowy. Zakład odmówił przyznania ekwiwalentu węglowego ponieważ w okresie zatrudnienia ubezpieczony nie był uprawniony i nie pobierał deputatu węglowego, co wynika z zaświadczenia pracodawcy (...). Jako podstawę prawną decyzji wskazano przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 74 ust.1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz.U. z 2020 r. poz. 292 ze zm.).

W odwołaniu od decyzji organu rentowego M. K. podniósł, że w okresie 35 lat pracy na kolei przysługiwało mu prawo do deputatu węglowego, zaś inni pracownicy, którzy przeszli z emeryturę z przedsiębiorstwa (...), nabyli prawo do deputatu węglowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. K., ur. (...), w dniu 21.03.2016 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 26.04.2016 r. organ rentowy przyznał M. K. emeryturę w kwocie zaliczkowej od dnia 04.04.2016 r., tj.

od osiągnięcia wieku emerytalnego; wysokość świadczenia została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. W dniu 04.08.2020 r. M. K. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o podjęcie wypłaty emerytury. Do wniosku zostało załączone m.in. zaświadczenie, stwierdzające że M. K. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. od 22.04.2009 r. do 25.07.2020 r. Decyzją z dnia 08.08. 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury M. K. od 01.07.2020 r. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura została ustalona jako równowartość kwoty, będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia ustalone na dzień zgłoszenia wniosku o podjęcie wypłaty emerytury, tj. na dzień 30.07.2020 r.

W dniu 09.03.2020 r. M. K. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o przyznanie deputatu węglowego. Do wniosku zostało załączone m.in. świadectwo pracy stwierdzające, że M. K. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. od 22.04.2009 r. do 25.07.2020 r. W odpowiedzi na zapytanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) sp. z o.o. poinformował, że nie wypłaca ekwiwalentu węglowego pracownikom w czasie zatrudnienia. Decyzją z dnia 26.03.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił M. K. prawa do przyznania deputatu węglowego.

(wnioski, decyzji, zaświadczenie, świadectwo pracy, informacja w aktach ZUS).

M. K. w okresach zatrudnienia: od 01.09.1971 r. do 30.06.1983 r. w (...), od 03.10.1983 r. do 31.03.1986 r. w (...), od 16.02.1987 r. do 30.04.2008 r. w (...) SA Zakład (...) w Ł. pobierał ekwiwalent pieniężny za węgiel

(zaświadczenie k. 16).

Stan faktyczny, bezsporny między stronami Sąd ustalił na podstawie dokumentów w aktach rentowych ubezpieczonego, których prawdziwości strony nie kwestionowały.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W tak ustalonym i bezspornym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 74 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego (Dz.U.2021.146 t.j. – dalej „ustawa o komercjalizacji”) byłemu pracownikowi kolejowemu, pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także członkom rodziny tego pracownika, pobierającym po nim rentę rodzinną przyznana na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego. Zgodnie zaś z art. 74 ust. 10 i 11 ustawy o komercjalizacji emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty. Prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty.

W świetle przywołanych regulacji prawo do deputatu węglowego przysługuje pracownikom pracującym na kolei. Przysługuje ono również byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia nabyli emeryturę lub rentę. Dla nabycia prawa do deputatu węglowego decydujące znaczenie ma ustalenie, czy wnioskodawcy przysługiwało prawo do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia na kolei oraz czy nabycie prawa do emerytury nastąpiło w oparciu o zatrudnienie wykonywane na kolei. Bezspornym w sprawie jest, ubezpieczony w okresach zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” od 01.09.1971 r. do 30.06.1983 r., od 03.10.1983 r. do 31.03.1986 r., od 16.02.1987 r. do 30.04.2008 r. pobierał deputat węglowy. Prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy jest uprawnieniem o charakterze wyjątkowym o ustawowej podstawie, świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa. W swych początkach było to prawo pracownika kolejowego do bezpłatnego przydziału węgla, co skutkowało zrównoważeniem jego utraty

kwotą pieniężną (parytet towaru i pieniądza). Przydzielanie węgla pracownikom i rencistom lub emerytom kolejowym stanowiło przywilej, mający łagodzić trudności w nabywaniu węgla na wolnym rynku, należny oprócz i niezależnie od wynagrodzenia za pracę oraz od emerytury i renty. Stanowiło także swego rodzaju tradycję wywodzącą się z tego, że węgiel składowany był na terenach kolejowych. Z tych przyczyn deputat węglowy ustanowiony został jako bezpłatny przydział węgla, co realizowało cel wyposażenia pracowników w dobro reglamentowane także po ich przejściu na emeryturę lub rentę, spełniane w pieniądzu tylko wówczas, gdy przydział węgla był zbędny (por. uchwała SN z dnia 6 lipca 2000 r., III ZP 9/00, OSNAP 2000 Nr 24, poz. 902). W art.74 ustawy o komercjalizacji określono krąg podmiotów, którym przysługuje prawo do deputatu węglowego, tj. byłym pracownikom kolejowym pobierającym rentę lub emeryturę (lub członkom ich rodzin), którzy prawo do renty lub emerytury uzyskali na podstawie jednego z trzech wymienionych aktów prawnych, a ponadto w okresie zatrudnienia na kolei mieli prawo do deputatu węglowego. Przepis ust. 1 i ust. 4 art. 74 ustawy o komercjalizacji należy odczytywać łącznie w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę. Istotne jest zatem ustalenie, czy emerytura przyznawana na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ustalona została na podstawie zatrudnienia kolejowego i wówczas prawo do deputatu przysługuje, czy też na podstawie zatrudnienia poza koleją, co wyklucza przyznanie prawa do deputatu. W przypadku emeryta mającego ustalone prawo do emerytury w oparciu o tzw. stare zasady, czyli przepisy art. 27 – 45 względnie art. 46 i 50 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, których wysokość ustalano z uwzględnieniem zasad wynikających z przepisu art. 53 ustawy, koniecznym warunkiem jest aby prawo do świadczenia ustalono wyłącznie w oparciu o zatrudnienie na kolei, w czasie którego pracownik pobierał ekwiwalent. Innymi słowy konieczne było w przypadku tej grupy osób aby tak prawo do świadczenia jak i jego wysokość ustalono w oparciu o zatrudnienie na kolei a nie inne zatrudnienie – poza jednostkami kolejowymi. W przypadku osób ubiegających się o emeryturę w oparciu o przepis art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ustawodawca poza wymogiem wieku nie przewidział przesłanki w postaci odpowiednio długiego stażu ubezpieczeniowego jako warunku koniecznego do nabycia prawa do emerytury. Analiza treści art. 74 ustawy o komercjalizacji nie pozwala na przyjęcie założenia, iż jakkolwiek okres zatrudnienia na kolei i pobierania w tym czasie ekwiwalentu przesądza o możliwości uzyskania ekwiwalentu po przejściu na emeryturę, której wysokość obliczono w oparciu o składkę odprowadzoną w części z tego okresu a w pozostałej części z okresu poza koleją. Z drugiej strony nie można jednak zaniechać porównania okresów zatrudnienia, które były brane przy ustalaniu wysokości świadczenia emerytalnego. W przypadku odwołującego, posiadał on prawo do deputatu przez łączny okres 35 lat, 6 miesięcy i 14 dni, zaś prawa takie nie miał przez okres zatrudnienia wynoszący 11 lat, 3 miesiące i 4 dni. Okoliczność ta nie może, w ocenie Sądu, pozostawać bez wpływu na prawo do ekwiwalentu.

Organ rentowy argumentując odmowę przyznania prawa do deputatu węglowego argumentował, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom kolejowym, którzy ostatnio przed przejściem na emeryturę byli zatrudnieni na kolei i w okresie tego zatrudnienia przysługiwał im deputat węglowy. Stanowisko to nie znajduje jednak oparcia w treści art. 74 ust. 1 ustawy o komercjalizacji. Gdyby wolą ustawodawcy było ograniczenie przedmiotowego prawa jedynie do kategorii osób zatrudnionych na kolei bezpośrednio przed przejściem na świadczenie rentowe, to dałby temu wyraz umieszczając stosowny zapis w art. 74 ustawy. Brzmienie powołanego przepisu wskazuje, że ustawodawca zaakcentował związek tego świadczenia ze stosunkiem pracy, gdyż nie użył określenia „emerytowi” lub „renciście”, tylko „byłemu pracownikowi kolejowemu”. Ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei i ten aspekt oraz literalne brzmienie przepisu należy mieć na względzie w procesie wykładni i subsumcji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi wyrażonym w wyroku z dnia 17.02.2015r. III AUa 661/14 LEX nr 1680024, OSAŁ 2015/1/3 ustawa nie wymaga, aby praca na kolei była ostatnim zatrudnieniem przed nabyciem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Pogląd ten odnosi się również do nabycia prawa do emerytury. Podzielając powyższy pogląd, należy w ślad za stwierdzeniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi zaznaczyć, że ust. 1 i ust. 4 art. 74 ustawy o komercjalizacji należy odczytywać łącznie w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę (podobnie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 7 marca 2012 r., III AUa 1699/11, Legalis nr 733836). Innymi słowy, przepis art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. nie odnosi się jedynie do byłych pracowników ostatnio zatrudnionych na kolei, ale do wszystkich byłych pracowników kolejowych, którzy jako emeryci lub renciści uzyskali to uprawnienie w oparciu o zatrudnienie na kolei, a nie o inne zatrudnienie. Jak wynika

z niespornego stanu faktycznego ubezpieczony był zatrudniony na koeli przez ponad 45 lat, z czego przez ponad 35 lat miał prawo do deputatu węglowego. Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku, przyznając ubezpieczonemu prawo do deputatu węglowego.